

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)

Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)

Band: 66 (1981)

Heft: 17

Artikel: Cronica : entschatta mars entochen la fin da settember 1981

Autor: Berther, Norbert

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-882249>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 30.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Cronica

(Entschatta mars entochen la fin da settember 1981)

Fatgs romontschs

Sentupada culturala dalla Romania

Ils 11 d'avrel organisescha la Romania a Vella ina sentupada cun ils representants dalla veta publica e dallas uniuns localas dalla Lumnezia, dalla presa, dil radio e dalla televisiun. Ils participonts discussiuneschan sur dils temas «Bloccar l'emigrat, carmalar anavos ils Romontschs ella Bassa», «Contacts culs jasters, promover la tenuta romontscha», «Inscripziuns e signalisaziuns», «Motivar nossa glieud per la caussa culturala». Ins vul organisar tals inscunters era en autras regiuns.

Manifestaziun romontscha a Trun

Dapi entgin temps sestenta ina gruppera sut la direcziun da scolast Carli Scherer da romontschar la fatscha dil vitg da Trun. Ils fretgs da quella lavur stentusa ein encuraschonts. Per promover e sustener quell'acziun vegn realisau ils 6 da settember ina sentupada romontscha che stat sut il motto: Romontsch en tiara romontscha. El center stat il giug festiv «Stai si defenda . . .» dad Alfons Vinzens. La societad da musica, il chor mischedau da Zignau, il chor d'affons, il chor viril e cecilian enrameschan cun lur producziuns ils differents plaids.

Niev parsura dalla Renania

A caschun dalla radunanza da delegai dalla Renania a Vuorz dils 4 d'avrel vegn Luzi Battaglia eligius sco niev parsura. El ei successur dad Andreas Cadonau. Ina impurtonta incumbensa dalla Renania ei mintgamai l'ediziun da ses organs: Dun da Nadal, Calender per mintga gi, La Casa paterna/La Punt. Lu ha la Renania ediu ulteriuramein ina collecziun da raquens dad Annamengia Bertogg: «La biadia raquenta». Ulteriuras publicaziuns ein en preparaziun sco las ovras da Hercli Bertogg ed in cudisch da canzuns en collaboraziun cun la Romania. – A Flem ed a Trin han giu liug cuors da romontsch per carschi. Ils cuors per la scolaziun dils carschi, ils quals ein stai dedicai agl art sacral, han buca giu il success giavischau.

Ils scribents romontschs seradunan a Breil

Ils 26 e 27 da settember salvan ils scribents romontschs lur radunanza generala a

Breil. La sonda avonmiezdi prelegian differents commembers en las scolas da Breil e Danis. Suentermiezdi vegnan ils scribents orientai davart la historia dalla vischnaunca. – La sera ha liug ina fiesta populara cun prelecziuns e producziuns dil chor viril, d'ina gruppa dalla musica e d'ina gruppa da costums d'affons cun sault.

Radunanza generala dalla Cuminonza radio romontsch e televisiun

Sco successur da dr. Iso Camartin elegia la Cuminonza radio romontsch e televisiun dr. Bernard Cathomas en la cumissiun da programs. La radunanza generala che ha liug ils 20 da zercladur a Glion surdat plinavon il premi radio a sur Duri Loza, plevon a Salouf, ed a Curo Mani, scolast secundar a S. Murezi, per lur engaschi en favur dalla cultura romontscha.

Suenter las tractandas statutaricas plaida dr. Alfons Maissen davart la historia da Glion.

Lescha da lungatgs

Enconuscentamein ha il departament d'educaziun puttamein il sboz per ina nova lescha da lungatgs, elaboraus dalla LR, allas vischnauncas ed a diversas organizaziuns. Il resultat dalla procedura da consultaziun ei per gronda part negativs. Ins ha specialmein tema che l'autonomia da vischnaunca vegni smasada. – Malgrad quei eco pauc legreivel vul la Regenza buca schar curdar diltut la lescha, mobein perseguitar vinavon quella caussa e scalar certi detaglis giuridics.

A caschun dalla sessiun dil settember puttamein il deputau Leonard Flepp al Cussegl grond ina proposta pli generala davart la promozion dils lungatgs el Grischun.

Conferenzas da pressa davart il romontsch

Ils 22 da zercladur organisescha igl *Institut da cuors retoromontschs Rumein* ina conferenza da pressa a Berna, dalla quala numerus schurnalists e representants dil radio e dalla televisiun ord tuttas regiuns linguisticas dalla Svizra fan part. Igl intent da quella occasiun ei da mussar la situaziun precara dil romontsch. Jean-Jacques Furer presenta siu studi titulaus «La mort dil romontsch». Tenor siu meini mondi il romontsch a smerscha, sch'ei vegni buca priu mesiras efficacias. Las raschuns impurtontas dalla periclitaziun seigien la sminuazion dalla populaziun, l'emigraziun romontscha e da l'autra vart l'imigraziun da glieud tudestga che s'assimiliescha buca, las letgs linguisticamein mischedadas. Sco mesiras efficacias per il manteniment dil romontsch propona Furer las sequentas: renconuscher il romontsch sco lungatg ufficial dalla Svizra, dil Grischun e da tuts survetschs d'interess public; instruir romontsch en scola entochen alla matura; fundar ina pintga universitat romontscha; crear in radio ed ina televisiun da lungatg romontsch.

Ils 29 da settember convochescha la *Ligia Romontscha* ils parlamentaris ad in

inscunter d'informaziun el casino a Berna. Ver 60 cussegliers naziunals e dils cantuns e l'entira delegaziun grischuna fan part da quella sentupada. Era numerus representants dalla pressa, dil radio e dalla televisiun ein presents.

Ina risposta trumponta da Berna

Enconuscentamein ha la Ligia Romontscha tarmess ina instanza al Cussegli federal per alzar las contribuziuns da 450 000 sin 1,9 milliuns francs. Igl emprem da fenadur s'occupescha nossa regenza svizra da quella damonda. Ella ei dil meini ch'il manteniment dil romontsch basegni pli gronds sforzs che tochen dacheu, ei denton buca promta da conceder igl agid dumandau immediat muort las difficultads finanzialas. Il Cussegli federal engascha ina cumissiun che ha da studegiar ils aspects finanzials dalla petiziun e da rapportar surlunder ton pli spert per saver risguardar els tier la redacziun dil plan da finanzas per la perioda da legislatura 1984–1987. Questa decisiun provochescha ina gronda critica specialmein en la pressa grischuna. Ins fa schizun la proposta dad ir a Berna per protestar. La Ligia Romontscha ei denton dalla idea ch'ina tala demonstraziun seigi el mument buca opportuna. Ella supplicescha il Cussegli federal da reponderar sia risposta. Plinavon tarmetta ella a tuttas vischnauncas romontschas in appel che duei vegnir prelegius igl emprem d'uost. En quel vegn ei fatg attent al digren smanatschont dil romontsch che pretenda oz sforzs specials. Suenter las vacanzas da stad s'entau-pa la Ligia Romontscha cun ils parlamentaris federais dil Grischun per discussiunlar ils proxims pass politics oravontut el parlament federal.

Medemamein la Regenza grischuna ei fetg trumpada dalla risposta da Berna. Era ella supplicescha il Cussegli federal da reponderar sia decisiun. Ella ei promta da proponer al Cussegli grond d'augmentar per 50% la contribuziun cantunala, aschilunsch che las prestaziuns dalla Confederaziun vegnan adattadas – el senn d'ina mesira urgenta transitorica – ella medema dimensiun. – Las differentas reacziuns ein buca stadas senza effect. Aschia decida il Cussegli federal da buca strihar pli ils 10% dallas subvenziuns federalas – ina mesira ch'era vegnida prida en rama d'ina sanaziun dallas finanzas federalas.

Alla entschatta dalla sessiun d'atun dallas combras federalas inoltreschan cusseglier naziunal dr. Christian Jost e cusseglier dils stans dr. Luregn Mattias Cavalty ina interpellaziun urgenta en lur cussegls suttascretta da tuts parlamentaris grischuns. Sco mesira immediata pretendan els che la subvenziun federala vegni alzada tenor la carischia dapi 1974 cu igl importo dad oz ei vegnius fixaus. Plinavon duein las prestaziuns dalla Confederaziun vegnir alzadas tenor la proposta dils 20 da schaner 1981 aschi spert sco pusseivel, en mintgacass auch el decuors dalla perioda actuala da legislaziun. En sia risposta declara cusseglier federal dr. Hans Hürlimann ch'il messadi pertucccont l'instanza vegni tractaus egl interval da 1982. Plinavon dueigien daners supplementars vegni mess a disposiziun per surmuntar ils onns 1982 e 1983, q.v.d. ils onns entochen che las disposiziuns definitivas passan en vigur.

Religiun

Restauraziuns da baselgias

Ils 28 da zercladur san ils parochians dalla pleiv da *Tersnaus* inaugurar lur baselgia restaurada. El medem mument sa sur vicari general Giusep Pelican benedir ils novs zenns ed il niev altar. (Cumpareglia Gasetta Romontscha dils 3 da fenadur 1981.)

Ina jamna pli tard, ils 5 da fenadur, sa era la pleiv da *Schluein* inaugurar siu sanctuari renovaus externamein ed internamein. Ils architects Othmar Fetz e Gerhard Franz ein sespruai da schar resortir la bellezia originala baroca dalla baselgia da s. Pieder e s. Paul senza denton destruir quei ch'ins ha aschuntau el decuors dil temps e ch'ei da qualitat. (Cump. GR, 3-7-1981.)

Midadas pastorales en la Surselva

El decuors dil davos temps ha ei dau differentas midadas sil camp pastoral dalla Surselva. Suenter 32 onns banduna sur *Robert Derungs* la pleiv da Rabius per surprender la pastoraziun a Degen ed a Vignogn (morts ils 28-10-1981). Successur daventa sur *Alexi Manetsch*, entochen ussa vicari ella baselgia dalla s. Crusch a Cuera. Il plevon da Lags, sur *Gion Caminada*, serenda ad Uors en Lumnezia, ferton che sur *Giusep Venzin*, tochen dacheu vicari a Sarnen, daventa siu successur. A Sevgein daventa sur *Giusep Alig* niev plevon sco successur da sur *Wendelin Caminada* che sededichescha ussa puspei pli intensivamein alla ediziun dallas scartiras liturgicas romontschas. A Val s. Pieder serenda sur *Alfred Cavelti* sco niev pastur dallas olmas.

Novas catechetas sursilvanas

Per motivs da munconza da spirituals ha la Baselgia entschiet ad engaschar laics per dar ductrina. A Cuera exista dapi entgins onns in center catechetic che ha da scolar ils novs catechets. Menader da quella instituziun ei sur Cyril Flepp, oriunds da Curaglia. En cuors regiunals, che cuozzan treis onns, scolescha el ils candidats per quella missiun. Uonn ei il cuors dalla Surselva ius alla fin. Ils 28 da zercladur ha liug a Sumvitg ina festivitat religiosa. Per l'emprema gada vegnan laics dalla Surselva incaricai cun incumbensas pastorales. Las tschun novas catechetas senumnan: Valentina Deflorin-Levy, Mustér; Marianna Maissen, Breil; Marcellina Pally-Monn, Curaglia; Giuseppa Schmed-Pally, Sedrun; Rita Furger, Mustér.

Cultura

Novs survigiladers dil Museum Cuort Ligia Grischa Trun

Il cussegl dalla fundaziun ed il comite local dil Museum Cuort Ligia Grischa Trun elegian ils 9 da fenadur Johann Janka e Gion Vinzens da Trun sco novs survigiladers. Els succedan a vegl mistral Gieri Vincenz ch'ei staus biars onns custos da quella instituziun. A caschun dalla radunanza vegn era la coordinaziun cun la Casa Carniec a Glion discutada. Il museum da Trun metta igl accent plitost sin la vart historica, quel da Glion denton sin la veta dils purs e mistergners.

Concerts en honur da Duri Sialm

En honur da prof. Duri Sialm ch'ei naschius 1891 e morts 1961, dattan differents chors concerts cun da sias ovas. Gliendisdis Pastgas conta il *Chor viril Lumnezia* a Val s. Pieder ed a Lumbrein la messa da s. Gliezi sco era zacontas canzuns dil cumponist sursilvan.

Ils 24 e 28 da matg dattan ils chors Alpina, Frohsinn e Rezia in concert communabel a Cuera resp. a Mustér. Els contan denter auter la «Messa da Cristus Retg» e las cantatas «La lavina» e «Benedetg Fontana».

Dramatisaziun dalla canzun da sontga Margriata

Ils 9 da matg dattan la Camera Cantus lateus da Genevra, il Quartet grischun, musicians digl Atelier instrumental ed entgins solists la «Canzun da s. Magriata» el teater dil marcau da Cuera. Gion Deplazes ha completau il text senza denton midar igl original da num. Gion Antoni Derungs ha cumponiu l'ovra per chor, orchester e solists. Oriundamein era ei previu certas parts cun ballet, quei ch'ei buca stau pusseivel perquei ch'ins ha buca anflau ils saltunzs. (Cump. GR, 1-5 e 15-5-1981.)

Dieta instructiva per dirigents

Ils 23 da matg realisescha il district da cant sursilvan ina dieta instructiva per dirigents. Armin Caduff referescha davart la cultivaziun dalla vusch ed il direger, ferton ch'ils cumponists Conrad Bertogg, Gion Antoni Derungs, Gion Giusep Derungs ed Eduard Lombriser presentan ed exerciteschan ina ni duas da lur canzuns. Varga 100 interessents fan part da quella purschida musicala.

13avla Fiasta sursilvana da musica a Lumbrein

Ils 31 da matg organisescha Lumbrein la 13avla Fiasta sursilvana da musica. In di da bellezia aura fan numerusas societads da musica ed in pievelun part da quella occasiun. Il comite d'organisaziun sut il presidi da Robert Capeder haveva preparau cun distincziun quella gronda sentupada. Ils derschaders I.F. Baumgartner,

Giusep Sialm, Hans Peter Arpagaus e Toni Tgetgel qualificheesch an las prestaziuns dallas musicas sco suonda:

Societad:	rang toc da pag:	rang musica da marschar:
Flem	2	1
Val	2	2
Falera	1	2
Trimmis	1	1
Dardin	2	2
Sedrun	1	1
Sedrun tamburs	1	—
Andiast	1	1
Glion	1	1
Sagogn	2	2
Vrin	1	2
Mustér	1	1
Vignogn	1	1
Surrein	1	1
Andiast tamburs	2	2
Rabius	1	1
Sumvitg-Cumpadials	1	1
Danis-Tavanasa	1	1
Medel	2	1
Cuera Union	2	1
Breil	1	1
Trun	1	1

Ils noms dils musicants undrai secloman:

Veterans cantunals (25 onns commember):

Berther Ludivic, Sedrun; Cadruvi Lucas, Surrein; Caminada Anton, Vrin; Capaul Gion Giachen, Lumbrein; Casanova Giusep Fidel, Rueun; Cavegn Rudolf, Sedrun; Curschellas Michael, Rueun; Deplazes Mattias, Surrein; Deplazes Mudest, Sumvitg; Erni Fritz, Trin; Frischknecht Gion Gieri, Trin; Lechmann Guido, Sumvitg; Lutz Eugen, Curaglia; Meiler Hammi, Flem; Monn G. Battesta, Sedrun; Solèr Gieri Antoni, Vrin, Tschuor Ervin, Rueun; Vinzens Hermann, Flem.

Veterans federrals (35 onns commember):

Capaul Johann, Glion; Caprez Cristian, Trin; Caviezel Anselm, Vrin; Caviezel Stanislaus, Vrin; Degonda Lucas, Sumvitg, Janka Josef, Sursaissa, Manetsch Fidel, Trun, Pally Giuli, Curaglia; Peng Gallus, Val; Tuor Anton, Trun; Tuor Bruno, Rabius.

Grond success della Societad da musica da Breil

Alla fiasta federala da musica che ha liug ils 13 e 14 ed ils 20 e 21 da zercladur a Losanna, contonscha la Societad da musica da Breil sut la direcziun da Michael Friberg igl emprem rang. Dallas 24 societads dalla quarta categoria acquistan mo aunc duas uniuns quella mira. En la concurrenza da marschar contonscha suletta-mein Breil ils puncts necessaris per las arbagias dad aur.

Exposiziuns

Duront il meins d'avrel expona *Reto Cavigelli* da Siat ses maletgs ella gallaria «Bärenloch» a Cuera. L'exposiziun stat sut il motto: «Studis el Beverin». En sias ovras representa Reto Cavigelli cun forza expressiva pazients dalla clinica Beverin. Enteifer l'exposiziun d'art a Basilea, numnada Art 12'81, sa *Matias Spescha* da Trun a Bages exponer in schatg da sias ovras. Enconuscentamein ha igl artist sursilvan bandunau la pictura e sededichescha ussa mo pli alla sculptura. El creescha per part ovras ualti voluminusas, sco per exemplu las treis ovras plasticas per il spital cantunal a Basilea.

Per promover la capientscha per igl art modern ha igl *Institut svizzer per scienzas artisticas da Turitg* creau ina exposiziun ambulonta cun il tetel «Ungegenständliche Malerei 1900–1945». Grazia agl agid finanzial dalla Societad da bancas svizras e dalla fabrica Landis & Gyr a Zug vegn quella exposiziun presentada naven dils 30 da matg entochen ils 21 da zercladur ella *Scola claustral da Mustér*.

Naven dils 18 da settember entochen ils 3 d'october expona *Sep Aluis Flury* da Camischolas a Zug ses maletgs en la gallaria A.Z. Goldy a Cham. Sias ovras ein portrets da persunas, carstgauns en relazion cun la natira ed il contuorn ni fuormas abstractas.

La pictura *Letizia Müller-Monn*, oriunda da Mustér, expona ses maletgs naven dils 3 entochen ils 24 d'october el hotel «La Cucagna» a Mustér. El medem liug ha era liug naven dils 27 da mars entochen ils 11 d'avrel ina exposiziun davart la *Viafier retica*. A caschun dalla avertura fa il hotelier Gion Schwarz valer l'impurtonza dalla Viafier retica per il turissem e l'industria el Grischun. Claudio Casanova, chef dil survetsch commercial dalla Viafier retica, referescha davart igl origin dil svilup, dil material e dallas differentas pusseivladads purschidas als passaschiers. – Paul Caminada, igl autur dil cudisch «Der Bau der Rhätischen Bahn», lai reviver il temps dalla construcziun dalla Viafier retica.

Duns da renconuschientscha per 3 Sursilvans

A caschun dalla surdada dil premi cultural dils 27 da mars 1981 obtegnan era 3 Sursilvans ina distincziun. *Dr. Alfons Maissen* retscheiva in premi da renconuschientscha da 5000 francs per sia lavur en favur dil lungatg e dalla cultura en Surselva. In dun da promoziun da 3000 francs retscheivan *Luregn Derungs*, fravi d'art a Surcasti, ed *Armin Caduff*, musicist, Tavanasa.

Undraziun per Zarli Carigiet

L'entschatta avrel undrescha il Cussegl federal Zarli Carigiet cun il premi dil fondo Binet-Fendt egl import da 10 000 francs. Quei dun obtegnan talas persunas ch'ein s'engaschadas per la pasch e la carezia patriotica. Zarli Carigiet ei sefatgs meriteivels per quellas valurs sco commember dils renomai cabarets «Cornichon» e «Fédéral» che han giu duront il temps dalla secunda uiara mondiala ina gronda impurtonza. – Deplorablamein ei Zarli Carigiet morts, cuort suenter quella undraziun, numnadamein ils 6 da matg. El haveva 74 onns.

Sport

Niev directur dalla Scola da skis a Mustér

A caschun dalla radunanza generala elegia l'Associaziun scola svizra da skis Mustér Felici Gadola sco niev directur. El remplazza Rico Flury che ha tgamunau duront 13 onns quei menaschi.

Inauguraziun dil niev center sportiv a Mustér

Ils 26 da settember inaugurescha Mustér il niev center sportiv Acla da Fontauna. Cun ver 9 milliuns francs munta quel la pli gronda investiziun che la vischnaunca da Mustér ha realisau entochen ussa. Il center sportiv cumpeglia ina halla sportiva treidubla, ina halla da tennis, ina caffetaria, in magasin per ils pompiers e vasts stabiliments per la protecziun civila. Plinavon dispona el da quater platz da tennis, d'in indrez da minigolf e d'in plaz da termagliar per affons. (Cump. GR, 25-9-1981)

Nova piazza sportiva a Degen

Ils 7 entochen ils 8 d'uost sa Degen inaugurar sia nova piazza sportiva. Ella ei 90 meters liunga e 50 meters lada ed ha custau ver 300 000 francs. Sper la piazza ei vegniu construui ina casa da sescumiar ed en cuort vegnan erigidas leu differentas installaziuns da gimnastica. L'entira realisaziun ei stada pusseivla mo grazia agl agid finanzial da vischnaunca, Cantun, Confederaziun, dalla societat Sport-Toto, dalla vischnaunca da padrinadi Herrliberg e dalla lavur gratuita dalla populaziun indigena. – A caschun dalla inauguraziun han liug differents giugs da ballapei.

Cuors da patenta dils scolasts da skis a Sedrun

Dils 23 da mars entochen ils 5 d'avrel ha liug a Sedrun il cuors da patenta per scolasts da skis dil Grischun. 68 candidats sepreparan per igl examen. – Ils 4 e 5 d'avrel realisescha Sedrun era il campionadi svizzer dils scolasts da skis.

Concurrenza mundiala da skis a Lags

Ils 28 da mars organisescha Lags danovamein ina concurrenza mundiala da skis, numnadamein in slalom gigantic per umens. Il di sisu ha liug in slalom parallel. L'organisaziun da quella occasiun gartegia stupent, malgrad ch'ils responsabels han saviu paucs dis avon ch'els hagien dad organisar quella cuorsa ch'ins haveva stuiu refierer en in auter liug.

Fatgs socials

Sentupada da famiglia a s. Carli (Lumnezia)

Ils 30 d'uost organisescha la gruppera da laver per la formaziun da geniturs dalla Lumnezia ina sentupada per famiglias. Numerus fan part da quella occasiun, assistend ad ina messa campestra e semiserond en ina concurrenza sportiva e spirtala. (Cump. GR, 11-9-1981)

20 onns Casa Caltgera Lags

L'entschatta settember envida la Casa Caltgera Lags ils representants dils mieds da massa ad ina orientaziun davart igl origin ed il scopo da quella instituziun. L'inizianta da quella ovra ei Maria Haefeli-Cahannes, da sias uras proveditura districtuala a Glion. Ella ha vuliu crear in center da recreaziun e scolaziun, essend pertscharta dalla devisa che prevegnir seigi meglier che prover. Cun agid dalla Pro Juventute, dil marcau dad Olten, dil Grischun e dil cantun Soloturn sa il project vegnir realisaus. La casa vegn duvrada da colonias dil Grischun e dalla Bassa. Dapi 1964 sefa la tendenza da gruppas pli pintgas e da dimora pli cuorta valer. Vitier vegnan era seminaris. Medemamein fa la Surselva diever da quella instituziun. Enconuschentas ein las jamnas per ils seniors, ils affons e las mummas. Ils responsabels giavischan denton che la Surselva fetschi aunc pli stedi diever dalla purschida a Lags.

Niev spital sursilvan a Glion

Ils 28 da mars decidan ils delegai dalla Uniun sursilvana da spital dad ereger in niev spital regiunal a Glion. Il project deriva dalla cuminanza d'architects Itten e Brechbühl SA; Helmut Rauber, Jakob Montalta ed Edgar Sprenger. Il niev edifeci vegn a custar ver 28 milliuns francs, dils quals las vischnauncas pertuccadas han da surprender biabein la mesadad.

Scola

50 onns Scola da puras a Glion

Igl emprem d'avrel sa la Scola da puras a Glion festivar il giubileum da 50 onns. Igl atun 1931 organisescha la fundatura, sora Maria Paula Lenher, cuors da tenercasa per puras giuvnas. 3 onns suenter vegn la scola renconuschida ufficialmein. Il niev baghetg che dat suttetg a ver 50 entochen 60 scolaras vegn erigius 1957. – A caschun dalla festivitat tgamunada da scolast Sep Curschellas, plaida denter auter era dr. Donat Cadruvi en num dalla Regenza. (Cump. GR, 10-4-1981)

100 onns Scola claustral Mustér

Ils 16 da matg festivescha la Scola claustral da Mustér il giubileum da 100 onns. La festivitat vegn introducida cun in survetsch divin solemn e cintinuada cun igl act festiv ed il banchet da perdananza. Numerus hosps prendan part dalla festivitat. Dr. Donat Cadruvi porta ils salids dalla Regenza. Ina scartira festiva lai reviver la veta dalla scola claustral dils davos 100 onns. Ulteriuramein ha il frater Urs Probst redigi in register da tuts ils anteriurs ed actuals scolars dalla scola.

Politica

Novs presidents communals

La radunonza da vischnaunca da calonda mars da *Cumbel* elegia *Robert Elvedi* sco niev president communal. El ei successur da *Hans Heisch*. – Ils 10 da matg tscharna era *Tujetsch* in niev parsura, numnadamein *Sep Fidel Berther*, che succeda a *Vigeli Berther*.

Meglieraziun generala a Medel

Ils 30 d'avrel decidan ils possessurs da schischem da Medel da realisar la meglieraziun generala en lur vischnaunca. President dalla corporaziun daventa dr. *Fortunat Vincenz, Cuera/Mustér*.

Tujetsch e Medel fan part dalla Corporaziun da vischnauncas Surselva

Ils 25 da zercladur recepescha la Corporaziun da vischnauncas Surselva Tujetsch e Medel sco novas commembra. Excepiu *Flem* e *S. Martin* (Lumnezia) fan ussa tuttas vischnauncas sursilvanas part da quella instituziun regiunala.

Elecziuns da cumin

A caschun dil cumin dalla emprema dumengia da matg vegnan ils sequents candidats eligi:

Cumin	Mistral	Deputai	Derschaders
Cadi	Mattias Quinter, Trun	Fidel Alig, Trun Vigeli Berther, Tujetsch Augustin Cathomas, Breil dr. Dumeni Columberg, Mustér	Aluis Giger, Mustér Teofil Schmid, Tujetsch Isidor Duff, Sumvitg Faustin Carigiet, Breil
Foppa	dr. Alexi Maissen, Glion	Placi Cajochen, Schluein dr. Ulrich Werro, Glion Rudolf Toggenburg, Lags Gelli Darms, Flond	dr. Theo Maissen, Sevgein Albert Klaiss, Ruschein dr. Ulrich Werro, Glion Alfred Bühler, Valendau
Lumnezia	Balzer Caviezel, Vella	Balzer Caviezel, Vella Fridolin Hubert, Val Gieri Capaul, Lumbrein	Toni Capaul, Tersnaus Helena Schmid, Val Gion Caminada, Vrin Aluis Cavegn, Surcuolm
Rueun	Mihel Cavigelli, Rueun	Mihel Cavigelli, Rueun André Sax, Sursaissa	Martin Gabriel, Vuorz Raimund Spescha, Andiast Gieri Giusep Spescha, Pigniu Valentin Alig, Sursaissa

Cusseglier federal dr. Fritz Honegger a Breil

Uonn ha la radunanza da delegai dalla gruppa svizra per la populaziun da muntogna (SAB = Schweizerische Arbeitsgemeinschaft für die Bergbevölkerung) liug ils 28 e 29 d'uost a Breil. Parsura da quella organisaziun ei dr. Gion Clau Vincenz, anteriur cusseglier dils stans. Il pli renomau participont da quella radunanza ei cusseglier federal dr. Fritz Honegger.

Economia

Niev hotel a Breil

Ils 3 d'avrel ha liug a Breil l'inauguraziun dil niev hotel Crestas. El ei vegnius projectaus dad architect Ernst Casty e baghegiaus dalla firma Carigiet. Il niev edifeci cumpeglia 21 combras da durmir, ina stiva da schiember, ina sala da magliar, lu era ina sauna, in local per fitness, ina stanza da far termagls, ina garasca sotterrana etc. En tut han il hotel e la pensiun Crestas dasperas 75 letgs. Patrun dil niev hotel ei Gion Risch Casanova ch'ei returnaus en sia patria suenter biars onns pratica el sectur d'hotels.

Nova centrala da telefon a Vella

Igl emprem da settember ha liug l'inauguraziun dalla nova centrala da telefon a Vella. Ella cumpeglia 1200 colligaziuns, sa denton vegnir engrondida sin 2000. Il baghetg ei vegnius erigius tenor ils plans dad architect Othmar Fetz da Glion.

Varia

La populaziun dallas vischnauncas sursilvanas a caschun dalla dumbraziun digl emprem da december 1980

Cumin/vischnaunca	1980	1970	+ / -
Cadi	8313	8698	- 385
Breil	1212	1215	- 3
Mustér	2320	2319	+ 1
Medel	460	611	- 151
Schlans	93	118	- 25
Sumvitg	1379	1555	- 176
Tujetsch	1329	1273	+ 56
Trun	1520	1607	- 87
Glion	6038	5595	+ 443
Castrisch	267	335	- 68
Falera	383	309	+ 74
Flond	111	142	- 31
Glion	2120	1824	+ 296
Laax	833	480	+ 353
Ladir	82	112	- 30
Luven	113	153	- 40
Pitasch	87	102	- 15

<i>Cumin/vischnaunca</i>	1980	1970	+ / -
Riein	92	91	+ 1
Ruschein	283	323	- 40
Sagogn	470	383	+ 87
Schluein	359	462	- 103
Schnaus	97	100	- 3
Sevgein	176	151	+ 25
Valendau	294	353	- 59
Versomi	271	275	- 4
<i>Lumnezia</i>	<i>3363</i>	<i>3787</i>	<i>- 424</i>
Camuns	53	72	- 19
Cumbel	268	291	- 23
Duin	74	78	- 4
Degen	267	277	- 10
Lumbrein	417	448	- 31
Morissen	215	233	- 18
Sogn Martin	49	68	- 19
Surcasti	62	93	- 31
Surcuolm	98	77	+ 21
Tersnaus	66	97	- 31
Uors/Peiden	69	116	- 47
Val	880	1037	- 157
Vignogn	199	166	+ 33
Vella	380	401	- 21
Vrin	266	333	- 67
<i>Rueun</i>	<i>1784</i>	<i>2022</i>	<i>- 238</i>
Andiast	227	272	- 45
Sursaissa	614	621	- 7
Pigniu	48	62	- 14
Rueun	377	449	- 72
Siat	196	235	- 39
Vuorz	322	383	- 61
<i>Stussavgia</i>	<i>429</i>	<i>479</i>	<i>- 50</i>
Stussavgia	308	346	- 38
Tenna	121	133	- 12
<i>Trin</i>	<i>5281</i>	<i>4799</i>	<i>+ 482</i>
Favugn	1369	1321	+ 48
Flem	2136	1936	+ 200
Tumein	946	828	+ 118
Trin	830	714	+ 116

Populaziun dil Grischun: 1980 = 164 641

1970 = 162 086

Augment dalla populaziun: 2 555